

Codina Corona.

MARCA D'AIGUA O EL PODER DELS ELEMENTS. ENTORN DE L'OBRA DE VICTÒRIA RABAL

ANTÒNIA VILÀ

Vaig una tarda de tardor a Capellades i la llum em cega els ulls, mentre vaig sortejant els revolts de Sant Llorenç, de Piera i de Vallbona. Hi ha trànsit i tothom corre inconscientment com si no n'hi hagués. Com un corrent, el camí s'escola i salta d'una banda a l'altra. M'agrada fer el camí, veig turons de pinars i vinya, i penso en el paper, aquest material tan vell que es fa al llarg d'aquest territori.

Arribo al Museu del Molí Paperer, pujo a la nau del primer pis i veig una taula rodona immensa, gran, una circumferència blanca i flotant, que ocupa quasi tot el perímetre d'amplada de la sala. M'hi apropo i de sota en surt la Victòria Rabal, que està donant els darrers retocs a aquesta neula de paper tan extensa com mengívola. La neula té unes lletres i un perfil cilíndric repujat que remarca i encercla aquesta esfera plana i blanca, tot emfatitzant-ne la densitat resplendent sota la finestra oberta de la tarda. Sí, és una eucaristia gegant que, feta a mà amb polpa de paper, presidirà algunes escenes de l'obra *L'adéu de Lucrecia Borja* de Carles Santos.¹

El paper quiet, ja quasi sec, és un vehicle simulador de matèria, devoció i cultura. Superfície i suport d'amplitud sacra, i subjecte d'escenari per encàrrec a una màgia artesanal. Full circular gegant al servei de l'acció teatral.

1. Representada a Barcelona el dia 22 de novembre passat, amb motiu de la inauguració del nou Teatre Fabià Puigserver.

Aquí, a la sala, el paper encara sense ubicació gaudeix de la magnificència de les coses sense funció, sense nom, suspeses amb la serenitat de la cosa com a cosa. Em sorprèn per l'estètica que desplega i no puc evitar palpar-ne els cantons. Igual que tocar les mitres papals o els casquets dels dux venecians, estructures blanques que, com una mena de bodegó geomètric, no de fruita sinó de casquets, esperen "prêts à porter" escampats per l'estança.

Anem a l'estudi. Contemplem una col·lecció d'aigües basculant sobre una col·lecció de fulls grossos de paper en una confluència tant metafòrica com metonímica, ja que ambdues figures literàries no basten per explicar el diàleg entre les aigües i els pigments, apressades pel gest intens. El paper es manifesta aquí en l'abraçada dinàmica del gest, de la seva captura. L'acció tracta d'apressar el color durant la seva metamorfosi entre l'absorció i l'embat de les poalades ("galledes" en mallorquí) de color. Quan mirem aquesta blavor en el registre del seu regust, assaborim aigua salobre, aigua de capes abissals, aigües d'embats de mal dia i tempesta com en els versos de Joseph Brodsky per al nou Jules Verne: ²

"Oceanic events, are, as a rule, abrupt.

Still, long afterward, the waves toss the remnants of their brief sally:

Life vests, splinters of masts, a rat-

None with fingerprints, sadly."

2. Joseph Brodsky, "The New Jules Verne 1980", a *To Urania, Selected Poems 1965-1985*.

L'aigua, tant element com tema, component com composició, essència i projecció fluctuant en un diàleg d'onades, que van d'un paper a l'altre, d'un full a un altre, i van desglossant els blaus i les seves profunditats, tapa en el seu recorregut el terra de l'estança.

Tempteigs, recorreguts de petjades, empremtes de peus que assetgen el mur, natacions furtives de cossos que travessen onades de blau confonent-se amb resplendents escumes. Els blaus, des del turquesa al blauet, van creant en les obscures nocturnitats instantànies, moments esforçats de plaers aquàtics que es temporalitzen com pauses que el corrent conquista.

La part pel tot, formats blaus capturats, arrencats a diferents cels i a la mateixa aigua que fa possible l'existència del paper, es converteix indissociablement en fer-se full. No pot ésser altra cosa, ja que l'apropiació en un altre suport donaria un registre diferent de la sensorialitat que el full, tan plàstic com flexible, recull sotmès als tràfecs, a les onades d'acció, a l'erosió que l'artista provoca incansablement en el moviment de la seva construcció.

El full que desafia les mides del format, que desafia els límits del rectangle, els absorbeix esforçant-se a posseir el poder dimensional d'una altra superfície. La Victòria sent l'atracció de verificar un desplaçament entre llenguatges perifèrics, però que no és sòlida com el mur, tensa com la pintura, sinó lleugera, sensible i mutable com tan sols és el material del paper. Aquest full reté aquesta percepció, aquesta espera que només una posició sensible i contemplativa en relació amb la natura la fa real. Es manifesta per la seva especial biologia, que es desenvolupa en la seqüència dels seus estats, com una rememoració d'una antiga lliçó poètica vinguda de lluny.

La memòria de l'Orient fa plausibles els fulls de paper com a testimonis oculars dels passatges de l'aigua blava, no tant pel material, sinó per l'elecció del concepte que l'impulsa.

Totes aquestes sensacions sorgeixen al mateix temps que una conversa en què la Venècia hivernal

de Brodsky, els bambús dels gravats japonesos, el gest i la cal·ligrafia són mirades sota la llum de l'horabaixa, on el paper desencadena una multitud de reflexions. Tota aquesta atmosfera em fa pensar en l'encontre de Victor Segalen amb l'univers xinès.³ L'enamorament a través d'uns viatges tan intensos com en donen raó els seus escrits poètics, ens posen a l'aguait que enlloc com a la Xina la lectura i la pintura han estat tan identificades. Per ell, la pintura és quelcom que parla. L'ull, tant veu com mirada, penetra la màgia de la pintura. Quan Segalen evoca i anomena les profundes aigües de les laques, les narra com unes pintures màgiques, en les quals copsem que el seu sentit no es mostra tant pel que són com pel que permeten esbrinar o imaginar, en travessar-les per mitjà de la contemplació. Prendre el temps per mirar. Aquests aspectes no són gens aliens quan miro, quan gaudeixo d'aquesta obra desplegada al nostre voltant i penso que, si no ets poeta, les paraules són un joc d'equivalències que no permeten ajustar aquesta viva plasticitat.

L'actitud de l'acció artística que es desencadena sota la teranyina de l'atracció, l'afinitat o en definitiva sota l'elecció d'un material, sota el procés que desencadena tant el descobriment dels seus elements com de la metàfora del seu ús, situen les coordenades de l'emergència emocional del treball plàstic de la Victòria Rabal. Papers, gravats, petjades, tots ells elements de passatges que s'enfilen en una sintonia buscada del diàleg sempre plàstic. Aquest intercanvi de forces entre natura i aquesta força interna i vehement que encara podem anomenar ànima quan cerca i lluita per la plenitud. La complexitat d'aquesta obra no és exempta de perills, ja que pot orientar-se cap a atzars excessivament fortuïts que el material imposa amb gran poder de seducció, quan el registre de l'horitzó és tan ampli. Però aquí aquests registres es dimensionen al llarg del camp de treball, on el paper és el mitjà on explorar el poder expressiu d'un

3. Victor Segalen, *Peintures*. París: Éd. Gallimard, 1983.

o d'un riu que s'escampen amb tota llibertat sobre la superfície de polpa del cotó o d'altres fibres. Lliurar-se a percebre la plasticitat de les qualitats internes del material, de l'inflar-se i arrufar-se del paper, d'estripar-se o amuntegar-se, de registrar els seus estats de modificació, ofereix a l'espectador el regal captivador d'aquest repte, així com la captura i la fruïció de les emocions intenses.

Per això la marca d'aigua: aquesta marca transparent feta en el paper durant el temps de la seva fabricació, aquest signe d'un enfilat de filigranes en el temps. Aquest títol, que encapçala aquestes notes, ens fa continuar pensant pel seu signe en un món divers i ric, creat gràcies als valors d'un material que sobre si mateix ha transportat la civilització, és a dir l'escriptura, el coneixement i l'art, i que encara no dubto que ens sotmet a la seva màgia quan tenim un full a les mans i més quan un artista hi ha intervingut ple d'energia per despertar-ne els misteris.

Valldoreix, tardor del 2001

VICTÒRIA RABAL I MEROLA

Va néixer a Barcelona el 1958. Va llicenciar-se en Belles Arts i Història de l'Art a Barcelona. El 1982 va traslladar-se a viure a Capellades i va començar a treballar al Museu Molí Paperer, del qual és actualment la directora. Ha organitzat des del 1984 el *Taller de Paper*, curs a nivell internacional sobre el paper com a mitjà plàstic. Treballa estretament amb artistes, tallers i museus d'aquest àmbit de nombrosos països. El seu treball personal ha estat marcat per la recerca professional sobre el paper en els àmbits de les diferents fibres, colorants, additius i processos de fabricació (occidentals i orientals: particularment sent per aquests darrers una gran fascinació).

Ha estat membre fundador de l'IAPMA (International Association of Papermakers and Artists) i membre d'honor de l'ACCA (Associació Catalana de Crítics d'Art).

EXPOSICIONS INDIVIDUALS:

1984. Gravats, Sala Municipal. Igualada
1978. Sala d'Art Jove. Barcelona

EXPOSICIONS COL·LECTIVES:

1986. Els artistes i el Paper. Museu Molí Paperer de Capellades.

1990. European Paper Artists. Glasgow Print Studio. Glasgow (Escòcia).

1985. Art Paper, Estocolm (Suècia).

1984. "Carpeta de Gravats". Galeria Seny, Barcelona.

1981. Mostra de Gravat, Manresa.

1978. Pintors Joves a la Sala Vayreda, Barcelona.

PARTICIPACIONS:

1986. I Internationale Biennale Der PapierKunts. Düren (Alemanya).

1984. Premi de Dibuix Joan Miró, Barcelona.

V Biennial de Pintura Contemporània, Barcelona.

Artistes Igualadins, Igualada

1983. Premi de Dibuix Joan Miró, Barcelona.

1982. Arteder'82. Gravats. Bilbao.

1979. II Biennial de Pintura Contemporània, Barcelona.

1975, 1976, 1977 i 1978. Premi de Pintura Jove. Sala Parés, Barcelona.

ANTÒNIA VILÀ (Ciutat de Mallorca, 1951). Doctora en Història de l'Art. Artista i professora del departament de Pintura de la facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona. Ha realitzat nombroses exposicions nacionals i internacionals. Actualment és vicedegana de la facultat de Belles Arts per a les àrees de Cultura i Intercanvis Internacionals.

Victòria Rabal treballant per al muntatge teatral de Carles Santos